Vergilius Maro, Publius; Servius [Comm.]; Donatus, Aelius [Comm.]; Landinus, Christophorus [Comm.]; Domitius <de Calderiis> [Comm.]: Opera: Bucolica et Georgica

Nürnberg: Anton Koberger, 1492 Seite 172

Rma. Oĩs fatent̃ aliud fuisse principiũ hui⁹ operis: vt in vita ei⁹ demonstratũ est. Arma. i. bellũ ꝑ metonymian: qm̃ illis in bello vtimur: Vt toga ꝑ pace. Cic. Cedant arma togæ. i. cedant bella paci. Arma virũq́. Nõ rñdet vt proponit. Nã primo virũ. i. errores æneæ. Deinde arma. i. bella narrat. Hac figura ẽt in ꝓsa vtimur. Ci. in verrinis: Nã sine vllo sumptu nostro corris tunicis frumẽtoq́ supediato maxios exercit⁹ nr̃os vestiuit: aluit armauit: Virum nõ dicit quẽ: sed circũstantiis oñdit eũ eẽ æneã. Cano. Sermo polysem⁹: Nã alias laudo: Alias diuino. Alias cãto: vt hic: Nã canunt̃ carmia. Troiæ. Hæc regio ĩ asia ẽ: & ĩ ea iliũ ciuitas poetæ tñ plerũq́ & regionẽ et ꝓuinciã ꝑ vrbe ponũt: Iuue. Flamis assiã ferroq́ cadetem. SERVI

metonymia

Rma virumq́ cano: troię qui primus ab oris
Italiam fato ꝓfugus Lauinaq́ venit
Littora: multum ille & terris iactatus & alto

Prim⁹. at q paulopost Antenorẽ pri⁹ venisse oñdet: sed cum illi venerĩt venetia: vbi Antenor urbẽ cõdidit: Italiæ ps ñ erat: sed galliæ: cũ italia rubiconẽ fluuiũ nudũ trãsiret. Quapp Lu. Gallica cert⁹ Limes ab ausonis distermiat arua colonis. Vel exclusit Antenorẽ. cũ addiderit lauina littora. Sed prima expõ melior. Italiã. Ars exigit: vt ciuitatũ noib⁹ ꝓpositõem nõ ponam⁹. Reliqs aũt ponam⁹. Sed plerũq́ vsurpãt scriptores contrariũ. Nã et Ci. Eo die Verres ad messanã ventur⁹ erat dixit. & hic Maro italiã: & nõ ad italiã. Italia europæ ps ab italo siciliæ rege q iuxta Tyberim sedes posuit: dicta ẽ. Virg. Siculi gẽtesq́ sicanæ. Et alibi. Et gẽtes venere sicanæ. Fato. ad id qđ fugit: & ad id qđ in italiã venit: Ne aut cris cã patria deseruisse: aut impandi cupiditate in italiã venisse videat̃: Profugos eos eẽ certum est q procul a sedib⁹ suis vagant̃: quasi porro fugatos. Falsum vero qđ multi dicũt ꝓfugos eẽ q necessitate exclusi: de suis sedibus vagant̃. Exules vero q iam sibi sedes inuenerũt. Nam & Luca. ꝓfugos appellat q iam sibi sedes inuenerũt: vt Profugiq́ a gẽte vetusta Galloꝝ celtæ miscentes nomẽ hiberis: et Salu. adhuc vagantes exules nomiat. Lauina. Tria habuit noia hæc vrbs. Prius em̃ Lauinũ dictũ est a lauino frẽ. Deinde Laurentiũ a lauro a Latino inuenta: dum mortuo frẽ, vrbẽ auget. Postremo Lauiniũ a lauinia latini filia ergo lauina littora. & nõ lauinia. Littora. Atq lauinũ octo milibus distat a mari. Sed litt⁹ terra est q̃cunq́ mari vicina. Ipse em̃. iiii. cui littus arandũ. Ille. Vacat: sed positũ vt stet versus. Nam q prim⁹ ad oia refert̃. Sic alibi: Nũc dextra ingemmat ictus: nũc ille sinistra. Terris. vt ĩ thracia mõstruoso sanguie e tumulo polydori: in creta pestilentia: Apđ strophadas harpyis. Alto. Mõ ꝑ mari ꝑpter varias tẽpestates. Cæteꝝ supiorẽ & inferiorẽ altitudinẽ significat. Nã mẽsuræ nomẽ ẽ altitudo. Iactat⁹. iactari in mari dr̃. Defatigari vero in terris. Lauina Littus. Iactari defatigari.

DO. Proponit et diuidit: et sese cõmendat: q neq́ ludicra: ne turpia: sed spectata elegerit. Arma Scutũ et reliq̃ quæ æneæ fabricauit Vulcanus. Virum. nõ sexus sed excellentiæ. Ergo virũ q talia arma & tam pulcra et habere et gerere potuerit. q Romani imperii auctor eẽ meruerit: q iunonis inimicitias: et reliquoꝝ deoꝝ factiones superauerit: qui tot aduersa mari perpessus tolerando transmiserit: Nec errauit: si primo rem: deinde personam posuit. Nam Salu. nulla metri necessitate coactus primo rem: deinde Po. Ro. personã posuit Virg. in ꝓpositione liberã orandi hũit licentiã: Exequendi vero aliũ ordinem tenuit. Cano arma et virũ: Sed armoꝝ descriptõnem primo ꝓpositam sequenti disputatõni reseruauit.

Troiæ: altera cũ ꝓpositõne diuisio: vt oñdat qđ æneas fatali rõne cõpulsus: et qđ extra fatũ ꝑpessus sit Fati em̃ fuit vt relicta Troia italiã peteret. Ergo crie desertæ patriæ absoluit̃. Non potuit em̃ defendi q̃ fato interitura erat: Sed neq́ pena fuit q sit asia pulsus: sed gloria. Nam minori detrimento affect⁹ mai⁹ ẽ emolumentum cõsecutus. s. vt Ro. imperium cõderet. Non ergo malo fatoꝝ patriam perdidit: sed ne ab ea detineretur. Aeneas: qui imperio Ro. constituendo dignus auctor parabat̃. Lauina littora. cũ alii ante æneam in italiã venerint. ille tñ primus venit ad eam ꝑtem: vbi deinde fuerũt littora Lauina. et primus fato venit: cum alii casu venissent. ergo fato ꝑdidit patriã. Fato exclusus: fato ꝑuenit in littora Lauina. Multũ ille. t. i. & a.: alia cum ꝓpositõne diuisio est. Scribit em̃ q̃ mari: q̃ terra sit passus.

CHRI. Arma virũ. & si heroici poetæ tã græci q̃ latini ꝓponãt: inuocet & narret: tñ græci eodem tpe ꝓponũt & inuocant. Hom. em̃ in iliade ait μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληιάδεω ἀχιλῆος οὐλομένην. & in odyssea ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροπον ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη. Sic hesiodus μοῦσαι πιερίηθεν ἀοιδῆσι κλείουσαι. Latini vero ꝓponũt: deinde inuocãt: hoc apud Nasonẽ: Lucanũ: ac Statium inuenies. Proponit primo Virg. Verũ in ipsa ꝓpositõne in seruat ordinẽ. Nam cũ primo arma deinde virũ: sed dicturũ polliceat̃. prim⁹ virũ. i. errores æneæ deinde arma. i. bella ꝓsequit̃. Peruenit aũt ordinẽ hui⁹ ꝓpositõnis quæ vniuersalis est: & totũ opus non aũt opis partẽ diuidit poetis qdem cõcedit̃. Nam et eruditioribus et ociosis et eadẽ sæpe legẽtib⁹ scribunt quos puersio ordinis neq́ fallere neq́ ꝑturbare põt. Oratori vero nõ cõcedit̃. Orat em̃ ꝑ sæpe apđ indoctos & occupatos: & q rem semel audituri sint Quapp monet Cic. vt in ea diuisione q̃ tercia inter partes oratõnis totã causam cõtinet quo ordine proponimus eodem narrem⁹: in cæteris vero ꝓpositõnibus non totam causam sed ꝑticulam aliquã continẽtibus nihil interest peruertat̃ an obseruet̃ ordo. Propositio autẽ & inuocatio in poetis ꝓœmii officio fungunt̃ Hu iuscemodi aũt exordiũ accomodatũ cãe turpi. Hẽt enim cãm turpẽ nõ natura rei. sed opinione. Laudandum em̃ sibi ꝓponit Aeneam: de quo erat inueterata opi-

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-iv-85/0171
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt
gefördert durch die DFG